

AUTOMATIZACE VE VELENÍ

Štáby svazů se poprvé v r. 1970 seznámily s možnostmi využívání automatizačních prostředků pro plánování a vedení operací. Došlo ke konfrontaci několikaletých výsledků práce vědeckovýzkumné základny s potřebami štábů.

Na velitelsko-štábním cvičení si vědeckovýzkumná základna (projekční úsek, přenos dat, utajené velení i výpočetní střediska) ověřovala, zda nastoupená cesta je správná a jak v ní pokračovat. Ukázalo se, že většina projektů strojového zpracování výpočtů je použitelná i když jsou další požadavky na úpravy. Technické prostředky přenosu dat a utajeného velení mezi štáby a stacionárními výpočetními středisky byly pomalé a měly nedostatky. Výpočetní střediska se teprve orientovala v metodice práce při zpracování výpočtů z polní problematiky. Zkušenosti i ze spojeneckého cvičení byly pro pracovníky v oblasti mechanizace a automatizace ve velení pobídkou ke zkvalitnění práce ve prospěch štábů.

Štáby měly jen malé představy o možnostech automatizace ve velení a proto očekávaly od ní více. Docházelo k tomu, že příslušníci stejných oddělení různých štábů měli jiné požadavky na úpravu projektů. To mohlo pramenit z odchylek v metodice práce štábů, z nepřesně formulovaných požadavků před zahájením projekce a též z neúplně vyřešených požadavků. V jednom se však shodovali všichni a to v požadavcích na zkrácení času pro dodání výsledků, aby je mohli využít při zpracování podkladů pro rozhodnutí. To však lze spinit až po zmodernizování samočinných počítačů.

Dále štáby procvičovaly využívání prostředků automatizace během dvou let na devíti velitelsko-štábních cvičeních. Některé projekty byly vyřazeny a byly vytvořeny nové. Celkově se jejich kvalita zvýšila i díky větší účasti štábů na jejich tvorbě. Z technických prostředků se rozšířila zařízení pro přenos dat u PVOS, počet zařízení pro utajení a rychlostiskárna pro výpis výsledných sestav. Zvláštní pozornost jsme věnovali převzetí prvního mobilního počítače do ČSLA. Zkvalitněním technické základny se situace zlepšila. Nemůže však dosud plně zabezpečit požadavky na zkrácení času při řešení operačních úloh.

Začátkem roku 1972 byly vydány „Prozatímní směrnice pro tvorbu a zavádění projektů strojového zpracování informací v polním systému velení“ s cílem zvýšit efektivnost v práci vědecko-výzkumných kapacit ve prospěch štábů. Zde totiž vidíme začátek úspěchu ve využívání automatizace ve velení u štábů při operační a taktické přípravě.

Podíl štábu na tvorbě projektu

Ze Směrnice uvedu jen některé zásady, které mají vztah ke štábům.

Požadavky na projektování činností práce štábu v poli mohou předkládat nejen složky a správy MNO, ale i okruhy a armády. Přitom je nezbytné, abychom zadání úkolu předem konzultovali se všemi stupni velení, které mají projekt využívat. Toto opatření má chránit řešitele před rozměňováním své pracovní kapacity pro ukončení projektu a pro dodatečné úpravy.

V období tvorby projektu probíhají praktické zkoušky, při kterých ověřujeme variantnost řešení, formy výstupních sestav atd. Organizuje je uživatel podle požadavků řešitele a se schválením zadavatele. Zodpovědný přístup uživatele k průběhu zkoušek může snížit na minimum případná nedorozumění při VŠC.

V dokumentaci projektu se uvádí kalkulace o celkové době potřebné k řešení dílčích projektů při určitém objemu vstupních dat, tj. dobu od předání vstupních dat ve štábu až po předání výsledků a dobu potřebnou pro vlastní výpočet na počítači. Proto již v této fázi se zadavatel musí vyjádřit, zda celková doba pro výpočet je přijatelná vzhledem k metodice práce štábu nebo ne.

Pokyny pro uživatele, určené k praktickému využití projektu ve štábu, musí mimo jiné obsahovat popis možných variant využití soustavy projektů vcelku a dílčích projektů, činnost důstojníků štábu při využívání jednotlivých variant s názorným objasněním možností jejich využití. Musí mít vhodnou úpravu pro práci v polních podmínkách.

Před tím, než je projekt hotov a předán štábu a výpočetnímu středisku k využívání při VŠC, proběhne zkušební provoz zpravidla ve dvou etapách:

- vnitřní ověřovací zkoušky,
- přejímací provozní zkoušky.

Ověřovací zkoušky organizuje řešitel s cílem — ověřit, zda projekt splňuje stanovené funkce. Provozní zkoušky organizuje zadavatel s cílem — ověřit celkovou funkci projektu před jeho zavedením do systému práce štábu v předpokládaných podmínkách využití.

Projekční činnost končí po úspěšném ukončení zkušebního provozu, opo-
nentního řízení a jakmile jej zadavatel přijme. Řešitel je však povinen i po předání projektu odstranit nedostatky (skryté vady), které nemohly být při zkouškách odhaleny a znemožňují dosažení požadovaných výsledků vlivem chyb nebo nedokonalostí použitých algoritmů. Tato záruční doba trvá jen do prvního využití projektu na cvičení.

Štáby těmto etapám tvorby nevěnují z objektivních důvodů patřičnou pozornost a vznášejí kritiku a požadavky až při VŠC. To má pak za následek permanentní práci na stejném projektu. I když se vylepšuje, ztrácí se tak projekční kapacita pro nové projekty.

Tyto zásady z prozatímní směrnice je třeba prověřit v praxi, posoudit jejich účelnost a podle výsledků je v další směrnici buď zdůraznit, nebo vypustit.

Oblast MAV v dokumentaci pro přípravu a řízení cvičení

Při zpracování dokumentace pro VŠC štáby svazů dosud v nepatrné míře využívají výpočty zpracovaných samočinnými počítači. Máme-li plnit úkol ze Směrnice pro operační přípravu ve výcvikovém roce 1972/1973 z oblasti velení a řízení „... vytvořit tak podmínky k tomu, aby štáby svazů samostatně a ve

větší míře využívaly výpočetní techniku pro přípravu podkladů k rozhodnutí“, musíme právě začít od dokumentace na cvičení.

Objektivní nutností je rozpracovat učební úkol oblasti MAV v zásadních opatřeních ve všech dokumentech tak, aby štáb měl podklady k jejímu procvičování od samého začátku cvičení. Oblast MAV nalezne tak svoji úlohu a místo již v kalendářním plánu přípravy cvičení, v pojetí vlastního zámyslu, plánu řízení cvičení i v dokumentaci pro rozhodčí službu. Při zpracování těchto dokumentů nejsme tak omezeni minutami, aby rozhodujícím kritériem se stal čas. Naopak klademe důraz především na kvalitu, přesnost a objektivitu podkladů pro plánování a vedení operace. Náčelníci skupin MAV svazů a náčelníci výpočetních středisek **jsou připraveni zabezpečit zpracovatelům cvičení potřebné výpočty.**

Cvičící štáb bude s touto skutečností počítat a připravovat se na ni již od obdržení organizačního nařízení a může výpočtů využívat od obdržení námětu.

Již to vědomí cvičícího štábu, že dokumentace je zpracovávána **s využitím počítače a řídicí cvičení bude srovnávat jejich řešení v dokladech se svým**, postačuje k tomu, aby se vztah k automatizaci ve velení změnil.

Příprava štábu na využívání automatizace ve velení

Na začátku výcvikového roku je účelné při velitelském shromáždění seznámit krátce štáb s možnostmi oblasti MAV při operační přípravě štábu. Je vhodné již zde stanovit, které projekty jsou efektivní a je nutné jich využít. Naučit se jich využívat — může být náplní odborné části velitelských zaměstnání. Odsunováním školení až na období před cvičením může dojít k tomu, že se uskuteční jednorázová akce, která přináší malý efekt.

Podle náročnosti na vyplňování formulářů vstupními údaji pro řešení úlohy si stanovíme formu výpomoci orgánů výpočetního střediska. Cílem ovšem je dosáhnout stavu, aby **příslušník štábu dovedl vyplnit formulář samostatně**. Současně je žádoucí, aby **příslušníci štábu zvládli všechny varianty výpočtu pro jejich operativní využití podle vzniklé situace.**

Nebudou jistě problémy tam, kde využití projektu přináší štábu markantní efekt. Velmi dobré výsledky již dosahujeme u projektů PVOS, jaderných úderů, týlového a technického zásobování.

V roce 1973 plánujeme využít automatizaci ve velení při dalších velitelsko-štábních cvičeních svazů.

Dobré projektové dílo, zlepšující se stav technických prostředků a připravenost příslušníků výpočetních středisek jsou základní hodnotou oblasti MAV, s kterou se budeme snažit přispět ke zvýšení úrovně operační přípravy štábů v tomto výcvikovém roce.

Závěrem chci zdůraznit, že by nebylo správné čekat s využíváním automatizace ve velení až po odstranění všech nedostatků v oblasti MAV (100 % včasnost dodání výpočtů štábům). Vždyť zavedení žádné nové věci do společnosti, tedy i do armády, se neobešlo bez nedostatků. Proto je nutné do doby zavedení mobilních a samočinných počítačů ke každému štábu svazu využít čas na zpracování kvalitních projektů a při přípravě štábů jich využívat. Jen společným postupem pracovníků oblasti MAV s příslušníky štábů můžeme dojít již v blízké budoucnosti ke kvalitativnímu zvratu v operační přípravě štábů.